

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ NEŞRİYATI

VAKIFLAR DERGİSİ

Metin'den hariç 233 Resim, 17 Şekil, 62 Plân ve maktâı havidir

Sayı: V

Resimli Posta Matbaası Ltd. Şirketi

A N K A R A — 1 9 6 2

Edirne Fatih Devri Eserlerine Kısa Bir Bakış ve Sitti Hatun Camii

Doç. Dr. BEDİ N. ŞEHİSUVAROĞLU
İstanbul Üniversitesi

Giriş :

Edirne, dördüncü payitahtımız¹, bu günkü serhad şehri bir asra yakın devlet merkezliği etmiş; ve İstanbul'un fethinden sonra da iki asır kadar gene imparatorluğun büyük ilmi merkezlerinden biri olarak kalmıştır. Bu sebeple Edirne tarihî devirler yaşamış ve pek çok tarihî simâlara makar olmuştur. Onun içindir ki günümüzün bu bakımsız hudut şehri dünün her biri birbirinden zengin değerli âbideleriyle doludur. Ne yazık ki bugün iktisaden ve nüfus itibarıyla fakir olan Edirne değil bu güzellikleri ihya etmek onları temiz bir harabe halinde saklamaktan dahi âcizdir. Ancak on binlerle ölçülen nüfusunun pek çoğu da göçmen olduğundan bu anıtların değerlerini takdir etmekten de âcizdirler. Bu yüzden meselâ Hamza Bey hamamı gibi nefis bir anıt halen ahır olarak kullanılmaktadır.

Edirne düne kadar ikinci ordu merkezi olarak oldukça hareketli bir iktisâdi hayata ve az denemiyecek bir nüfusa mâlikti. Bu gün de iktidarın her fırsattan istifade ederek bu anıtlar şehrine bir an evvel yaşama imkânını sağlaması pek yerinde bir hizmet olacaktır.

Edirne'nin fetih tarihi el'an münaakaşâ edilen bir konudur. Lâkin Üniversitelerimiz, Türk Tarih Kurumu ve Edirne'yi sevenler gelecek seneyi Edirne'nin 600 cü fetih yıldönümü olarak kutlamaya hazırlanmaktadırlar. Biz de bu çalışmalara katıldığımızdan bu yazımızla Edirne'nin bir anıdını dile getirmek istedik. Ancak Sitti Şah Sultan veya

Sitti Mükerreme Hatun² soyuna ismini veren Şehsuvar Bey'in hemşiresi olması itibarıyla mevzuyla şahsen de ilgili bulunmaktayım.

Edirne'de Fatih devri eserlerine kısa bir bakış :

Konu olarak Sitti Şah Sultan camii el atmadan evvel Edirne'deki Fatih devri eserlerine kısaca göz atmanın faydalı olduğunu zannedirim. Ancak Fatih devri deyince biz Fatih'in saltanat yılları kadar onu hazırlayan babası II. Murad devrini ve hattâ oğlu II. Bayezid'in ilk devirlerini de kasdetmekteyiz. Edirne bu devrede pek çok tarihî anıtlarla bezenmiş olup ekserisi bu gün dahi ayakta olan âbidelerden aklımıza gelenleri kısaca sıralamakla yetineceğiz:

Edirne Sarayı: II. Murad devrinden başlayarak Fatih ve hattâ çok geç devirlerde dahi zaman, zaman inşa ve ikmal edilmiştir. Halen tamamen yıkılmıştır. Pek az kısmı ayakta. Dr. Rifat Osman'ın bu hususta geniş neşriyatı vardır.

Buçuk Tepe Sarayı: Saray içindeki meşhur Edirne Sarayı'nın çukur ve kapanık olmasına mukabil burası havadar ve serin olduğu

² Sitti Hatun'un asıl ismi Mükerreme Sultan'dır. Sitti; Efendi; Efendi, Bey mânasına gelen Seyyid, Es-Seyyid kelimesinin müennesi olan Seyyide'den gelmektedir. Seyyide'ti ise hanımın mânasına olarak hizmetkârlar tarafından kullanılır. İşte Sitti veya Sitt; Seyyide'ti kelimesinin muhaffefidir. Yani halk dilinde bu şekle sokulmuştur. Hizmetkârlar isimlerini söylemekten çekindikleri hanımlarını Sitti diye çağırırlardı. Bu sebeple Fatih'in refikası Mükerreme Sultan gibi Şeyhülislâm Zennilli Ali Efendi'nin kızı da zamanında Sitti Hatun diye çağırılırdı.

¹ İstanbul'un fethine kadar İznik, Bursa, Dimetoka ve Edirne sırasıyla Osmanlılara payitahtlık etmiştir.

için yazlık saray olarak kullanılırdı. Meşhur Yıldız Köşkü de bunun müstemilâtından biridir.

Muradiye camii ve imâreti : Halen ayaktaadır. II. Murad eseridir.

Mevlevihâne : Tamamen yıkılmıştır. Bunu da II. Murad yaptırmıştır.

Darülhadis camii ve medresesi : Bu da Sultan II. Murad'ın eseridir.

Tahtakale Hamamı ve ya Çifte Hamam : Gene II. Murad tarafından Darülhadis camiine vakf olarak yaptırılmıştır. Halen işler haldedir.

Gazimihal Bey Camii ve İmâreti : II. Murad'ın ilk senelerinde 825/1422 yılında Tunca kenarında inşa olunmuştu. Halen harap bir haldedir.

Şeyh Şüca Camii : Evvelâ II. Murad tarafından Tunca kenarlarında tekke olarak inşa edilen bina bilâhare Kanunî devrinde Karamanli Şeyh Şücaü'd-din namına camiye çevrilmiştir.

Saraçhane Köprüsü : Tunca üzerinde ve Edirne sarayı civarındaki on gözlü köprüdür. İnşaâtı 855/1451 de bitmiştir. Bânisi II. Murad vüzerasından Şahabü'd-din Paşa'dır.

Şah Melek Paşa camii : Şah Melek Paşa İbn Şâd'ın yine kendi ismi ile anılan mahallede 832/1429 da yaptırdığı camidir. Halen haraptır.

Hacı İvaz camii : 835/1431-32 de Hacı İvaz mahallesinde inşa olunmuştur.

Tophaneler : Bunlardan birincisi kale içinde Topkapı'da II. Murad tarafından yaptırılmıştır. İkincisini de Fatih Sultan Mehmed Kıyık caddesinde Saçlıdere türbesinin karşısındaki tekkenin yerinde yaptırmıştır.

Fahrü'd-dini Acemî Mescidi : II. Murad ve Fatih devrinin bu değerli fakihi için Ağaçpa-

zarı semtinde Hacı Şakir Bey sokağında yaptırılan bu mescit halen yıkılmıştır. Molla Fahrü'd-din (İbrahim Râzi) nin taşı müzedir.

Üç Şerefeli Camii ve Medresesi : Cami Sultan II. Murad devri eseri olup medreselerden eskisi yine II. Murad'ın, yenisi de Fatih Sultan Mehmed'in hâtırasıdır.

Lârî Çelebi Camii : Lârî Abdülhamid Çelebi, II. Murad ve Fatih devri hekimlerinden olup İstanbul caddesindeki bu camii çok sonra 920/1514 yılında inşa edilmiştir. Halen metrük bir haldedir. Halk arasında Lârî'den muharref olarak Lâleli cami diye meşhurdur.

Kasımpaşa camii : Evliya Kasımpaşa II. Murad ve Fatih devri vezirlerinden olup sedarete kadar yükselmiştir. Kirişhanede Tunca kenarında 883/1478 senesinde inşa ettirdiği caminin Mimar Hayrü'd-din'in eseri olması ihtimal dahilindedir. Cami el'an harap olup Kasımpaşa ve diğer birçok meşhurlar bahçesinde gömülüdürler.

Sarucapaşa mescidi : Sarucapaşa II. Murad ve Fatih ümerasındandır. Halen memleket hastahanesinin bahçesinde kalan küçük bir mescidi vardır. Tamir edilmiş bir durumda ise de el'an ibadete açılmamıştır. Sadrazam Kara Mustafa Paşa'nın kesik başı bu mescidin haziresinde gömülüdür.

Fatih veya cephanelik köprüsü : Saray içinde kışlalar tarafındaki köprüdür.

Peykeler medresesi : Üç şerefeli cami'in yanında olup Fatih tarafından yaptırılmıştır.

Baruthane : Halen Kıyıkta baruthane mahallesi denen yerde Fatih tarafından yaptırılmıştır.

Daye Hatun Camii : Fatih Sultan Mehmed'in süt annesi Honat Hatun için Tekkek kapı mevkiinde yaptırılmış tek

minareli bir camidir. Halen harap bir haldedir.

İbrahîm Paşa Camii, medresesi ve hamamı : **İbrahîm Paşa Fatih** devri ricalinden olup **Kıyık'ta** halen kendi ismiyle anılan mahallede 867/1463 yılında bu âbideyi yaptırmıştı. Birçokları gibi halen harap-tır.

Çakırağa camii : **Fatih** devri ricalinden **Çakırağa** tarafından **Saraçhane** mevkiinde yaptırılmıştı. Halen işler bir haldedir. **Çakırağa'nın** ayrıca **Bursa'da** bir hamamı ve **Üsküp'de** vesair yerlerde de altı mescidi vardır.

Hazinedar Sinan mescidi : **Hazinedar Sinan Fatih** devri ricalinden olup el'an kendi ismiyle anılan mahallede bu mescidi yaptırmıştı. Mâbet halen yıkılmış olup yeri arsadır.

Doğanağa camii : **Fatih** devri yeniçeri ağalarından **Kuşcu Doğana'nın** yaptırdığı bu tek minareli ve güzel cami, **Karafilolu** semtinde kendi adı ile anılan mahallede olup el'an ibadete açıktır.

Ayşe Kadın camii : **Ayşe Kadın** veya **Ayşe Sultan Çelebi Sultan Mehmed'in** kızıdır. **İstanbul** caddesindeki bu camii babasının ölümünden çok sonra **Fatih** devrinde 873/1469 da yaptırmıştır. **Mimar Hayrüd-din'in** eseri olması muhtemeldir. El'an mamurdur.

Mahmud Paşa hamamı ve zaviyesi : **Sadrazam Mahmud Paşa'nın** hâtırasıdır. Zaviye yerinde bilâhare **Selimiye'nin** inşası sırasında **Mimar Sinan** tarafından **Mahmud Paşa'nın** ruhunu şâd için bir cami yaptırılmıştır ki halk arasında **Taşlık** cami diye şöhret bulan bu mâbet halen haraptır.

Hacı Alemü'd-din medresesi ve camii : **Hacı Alemü'd-din Fatih** devri ülemasından olup medresesi **Saraçlar** çarşısında şimdi ki **İş Bankası'nın** bitişiğinde idi.

Bilâhare 1045/1635 tarihinde mütevellisi tarafından camiye çevrilmiş ise de halen tamamen yıkılmış olup arsasına yeniden inşaat yapılmaktadır.

Baba Timurtaş mescidi : Aynı isimli mahallede 845/1441 de inşa edilmiştir.

Ali Kuşçu mescidi : **Ali Kuşçu Fatih** devri ülemasındandır. Kendi ismi ile anılan mahalle ve sokakta onun namına yapılmıştır.

Gülbahar Hatun camii : **Gülbahar Hatun Fatih Sultan Mehmed'in** ilk eşi ve **Sultan Bayezid II.** nin annesidir. Saray içine karşı olan tepelerin arkasındaki **Gülbahar Hatun** mahallesinde bulunan camii el'an haraptır.

Cuhacılar hamamı : **Fatih** devri ülemasından **Yahşi Fakih** tarafından kal'e içinde yaptırılmış olan bu hamam halen yıkılmış olup arsasında inşaat yapılmıştır.

Zağnos Paşa camii : **Hükümetin** alt tarafında ve **Jandarma** dairesinin yanında idi. Yakın zamanlara kadar ibadete açık olan bu mabet de halen tamamıyla yıkılmıştır.

Kilise camii : **Hisar** içindeki kilise fetihden sonra her ne kadar camie çevrilmişse de uzun müddet öylece kalmış ve **Fatih** zamanında tamamen yıktırılarak yerine bu cami yaptırılmıştır.

Taşlık camii : **Mahmud Paşa** hamamı ve zaviyesi dolayısıyla bahsi geçmiştir.

Bayezid imareti ve camii : **Sultan II. Bayezid** tarafından yaptırılmış çok güzel bir anıt olup el'an ayaktaadır .

Süleyman Paşa camii : **II. Bayezid** vezirlerinden **Süleyman Paşa** tarafından **Tunca** kenarlarında yaptırılmıştı.

Şeyh Çelebi camii ve medresesi : **II. Bayezid** devrinde 887/1482 yılında inşa edilmiştir.

Bayezid Köprüsü : **Bayezid** imareti civarındaki altı gözlü güzel köprüdür.

Sitti Şah Sultan Camii :

II. Bayezid devri eserlerinden olan bu mâbedin bânisi Fatih Sultan Mehmed'in ikinci zevcesi ve Dulkadıroğlu Süleyman Bey'in kızı (Sitti Mükerrme Hatun) dur. Anadolu Selçuklularının varisleri olan Anadolu Beylikleri arasında Osman oğullarının gittikçe kuvvetlenmeleri üzerine diğer beyler onların emniyetini sağlamak düşüncesiyle kendi şehzadelerini Osmanlı saraylarına rehin gibi gönderirlerdi. Diğer taraftan Osmanlılar da bu ülkeleri daha kolaylıkla fethedebilmek için bu beylerle akrabalık tesisine çalışırlardı. Bu sebeple Sultan II. Murad hemşiresini Karamanoğlu Mehmed Bey'le evlendirdiği gibi oğluna da Dulkadir Beylerinin kızlarından birini almayı faydalı bulmuştu. Bunun için 852/1448 yılında Kosov'a'dan muzafferken Edirne'ye döndüğü zaman bu fikrini Çandarlı Halil Paşa'ya açarak onun da fikrini sormuştu :

— Dilerim ki oğlum Mehmed'i evlendireyim. Dulkadıroğlu Süleyman Bey bir hoş Türkmen'dir. Bizimle hayli sadakat ve dostluk ider. Anun kızını alıvermek isterim.

Halil Paşa da bu fikri çok münasip buldu. Esasen Dulkadıroğlu Süleyman Bey Edirne sarayında yetişmiş hepsinin bildiği bir insandı. Babası Nasirü'd-din Bey'in ölümü üzerine de 'Dulkadir Beyliğinin başına geçmişti. Derhal Manisa'ya haber gönderilerek şehzade Mehmed dâvet olundu; ve mesele nin siyasî veçhesi anlatılarak rızası alındı. Böylece halasının Karaman Bey'i ile evlenmesi dolayısıyla Karakoyunlulara karşı kuvvetli bir yardımcı bulan Osmanlılar, Karamanoğullarının muhtemel bir hiyanetine karşı da bu sayede Dulkadir Beylerinin yardımını sağlamış olacaktı. Çandarlı Halil

Paşa'nın tensibiyle Amasya Beyi Hızır Ağanın eşi, haremi saltanat tarafından, kayıvalde makamına tâyin edilerek Dulkadıroğullarının merkezi olan Elbistan'a gönderildi.

Süleyman Beyin bir rivayete göre üç, bir rivayete göre de beş kızı vardı. Cümlesini bu kadının önüne getirdiler. Hatun en büyüklerini, Sitti Mükerrme Hatunu beğenip eline yapıştı. İki gözlerinden öptü. Gelip ikinci Sultan Murad'a anlattılar. Gene Hızır Ağanın eşi ile vüzeradan ve Murad'ın çok sevdiği Saruca Paşa gelini almaya memur edildiler. Elbistan'dan büyük bir çeyizle çıkan gelin, Beyliğin ileri gelenleri tarafından, Bursa'ya kadar uğurlandı. Bursa'da ise Osmanlı Beyleri, kadılar, âlimler, fakihler ve şeyhler kendisine karşı çıktılar. Oradan Çanakale üzerinden Edirne'ye hareket eden gelinini almak üzere II. Murad birçok ümerasını yolladı. 853/1449 baharında başlayan düğün üç ay sürdü. Edirne sarayında tertiplenen azîm ziyafetlere şark ve garp hükümdarlarından bazıları dâvet edildi. Halk şenlikler yaptı, şâirler kasideler söyledi. Düğünü müteakip yaylaya çekilen Sultan Mehmed bilâhare sancağı olan Manisa'ya hareket etti.

Fatih Sultan Mehmed her ne kadar ilk zevcesi Gülbahar Hatun ile anlaşmış sevişiyorsa da siyasî zaruretlerle yaptığı bu ikinci izdivaçtan pek memnun kalmamış olacak ki babasının ölümü üzerine 1451 de tahta geçince bütün saltanatı boyunca Sitti Hatun'un ömrünü Edirne'de ve yalnız başına geçirdiğini görürüz.

Edirne sarayındaki kadınlar rekabetine son vermek ve belki de Sitti Hatun'un isteğiyle Fatih Sultan Mehmed ikinci zevcesi için Edirne'de Karacabev vap mahallesinde Mahkeme Bayırında, şimdiki orta okul, lise, Sultan camii ve kısmen de İn-

h i s a r l a r İdaresinin yerinde ayrıca bir saray yaptırdı. Krokiden de anlaşılacağı üzere S i t t i Ş a h S u l t a n sarayı birisi harem, birisi de selâmlık olmak üzere muazzam iki daireden ibaretti. Harem dairesi K ı z Ö ğ r e t m e n O k u l u'nun bulunduğu yerde, selâmlık dairesi ise K a n a t l ı köprüde bugün elektrik muhavelesinin bulunduğu yerde idi. Cami bilâhare saray bahçesine selâmlığın yanına inşa edilmiştir. Mezar taşından da anlaşılacağı üzere 891/1486 da vefat eden S i t t i Ş a h S u l t a n umumiyetle çocuksuz ölen diğer padişah haremlerine de yapıldığı gibi bir türbeye nail olamamış ve sarayının bahçesinde cami'in mihrabının iki metre önüne defnedilmiştir. Halen burada harap bir mermer lâhit varsa da baş ve ayak taşları müzeye kaldırılmıştır.

Baş taşında :

- 1 — هذا القبر
- 2 — ست خاتون بنت
- 3 — سليمان بك بن ذو
- 4 — القادر في اوا

Ayak taşında ise :

- 1 — سطر رمضان
- 2 — المبارك سنة احدى
- 3 — وتسعين وثمانمائة
- 4 — الرحمة الله تعالى

yazılıdır.

Türkçesi :

1 — Bu kabir Z ü l k a d i r o ğ l u S ü l e y m a n kızı S i t t i H a t u n (undur).

2 — 891 yılı Ramazan ayının ortasında (vefat etti) demektir.

S i t t i H a t u n'un lâhdi yanında aynı sitilde fakat daha küçük ikinci bir lâhid varsa da ancak ayak taşı bulunabilmiş ve o da müzeye kaldırılmıştır. Baş taşı bulunmadığından kime ait olduğu katiyetle bilinemiyorsa da çok muhtemeldir ki hayatta iken S i t t i S u l t a n'a hizmet eden bir yakınına aittir.

Talihsiz S i t t i Ş a h S u l t a n'ın, güzel bir talih eseri olarak, elimizde zamanında yapılmış bir resmi vardır. Filhakika Prof. B a b i n g e r'in V e n e d i k'te S a n M a r k o kütüphanesinde bulunduğu ve İ s t a n b u l'dan gitme, yarım bir B a t l a m y u s nüshasında yani yazma bir coğrafya eserinde S i t t i H a t u n ile ağabeyi M e l e k A r s l a n B e y'in belki de bir B i z a n s l ı tarafından yapılmış resimleri vardır. Eserin ve resimlerin F a t i h S u l t a n M e h m e d'e takdim edilmek üzere hazırlandığı tahmin edilebilir.

S i t t i Ş a h'ın vefatından sonra sarayı bir müddet metrûk kalmış ve bilâhare sadrazam K a r a M u s t a f a P a ş a tarafından işgâl edilmiştir. Viyana mağlubiyeti dolayısıyla K a r a M u s t a f a P a ş a'nın da 1644 de boynu vurulunca diğer malları gibi bu saraya da padişah el koymuştur. Böylece yeniden metrûk kalan sarayın selâmlık dairesi kısmen yıkılmış kısmen de eşhasa satılmıştır. Harem dairesi ise A ğ r a m l ı sörler tarafından satın alınarak (Sör de Şarite) isimli leyli bir kız mektebi açılmıştır. Ne yazık ki asıl bina 1319/1903 yılında P a s k a l y a yortusu gecesi mutbak bacasından çıkan bir yangın neticesi tamamen yandığından gene aynı yerde sörler bugünkü binayı yaptırmışlardı. Bu bina da C u m h u r i y e t devrinde vali B e h ç e t B e y zamanında 30 bin liraya satın alınarak K ı z Ö ğ r e t m e n O k u l u açılmıştır. Selâmlık dairesinin ayakta kalan kısmı da bilâhare belediye tarafından satın alınarak bir kısım arsasına elektrik muhavelesi yaptırılmış artan kısım da K ı z Ö ğ r e t m e n O k u l u'nun bahçesine ilâve edilmiştir.

G ü l b a h a r H a t u n gibi S i t t i Ş a h S u l t a n da bir cami inşasını arzulamakla F a t i h S u l t a n M e h m e d'in vefatından sonra üvey oğlu S u l t a n II. B a y e z i d'in müsaade ve yardımlarıyla sarayının bahçesinde ve selâmlığın yan tarafındaki

kısma bir cami inşa ettirmeğe başlamıştır. Mimarı Hayr ü'd-din olması muhtemeldir. 889/1484 de inşaatı biten cami büyük kesme taştan yapılmıştır. Haricen dört köşeli olup içten zemini altı köşeli ve tuğla kaplıdır. Bir minaresi vardır. İç süsleme bakımından mermer minber ile iki katlı alçı pencerelerden başka zikre değer bir hususiyet yoksa da önündeki üç kubbeli son cemaat yeri ile bahçesindeki küçük şadırvan ona bir güzellik vermektedir. Asıl bina tek kubbelidir. Bahçesinde ayrıca imam evi ve müezzin odaları da vardır.

Portal üstündeki üç satırlık mermer kitabede ve kısmen hatalı bir Arapça ile aynen şöyle denilmektedir :

- 1 — رخصت بنیان هذا المقام الکریم فی دولت
لسطان العظیم السلطان بن سلطان
- 2 — ابوالفتح بایزید خان ادام الله بالخیر ودره
الحسان یحجان خواتین الزمان ست شاه
- 8 — بذت سلیمان بن ذوالقادر تاریخ فی سنه تسع
وثمانین وثمانمائه

Türkçesi : «Sultan oğlu Sultan olan Büyük Sultan, Fetih babası Bayezid Han-

A l l a h (saltanatını) hayırla devamlı kılsın- için onun devletli günlerinde zamanı hatunlarının baştacı güzellik incisi D u l k a d i r o ğ l u S ü l e y m a n kızı S i t t i Ş a h 889 yılında bu şerefli makamı sağlam ve metin olarak bina etti» demektir.

Cami 1166/1752, 1319/1903 ve 1328/1912 zelzelelerinde kısmen harap olmuş ise de bilâhare tamir edilmişti. Son defa 17 Haziran 1953 de yeni bir yer sarsıntısına maruz kalarak kubbesi çatlamış ve minaresi tekrardan şerefeye kadar yıkılmıştır. Bu sebeple bir kaç sene evvel evkaf idaresince tamirine başlanmış ise de el'an bitirilememiştir. Mamafih tamiri bittikten sonra dahi bakımı güç olacaktır. Çünkü etrafında cemaat kalmadığı gibi yakınında da başka bir cami daha vardır. E d i r n e'nin meşhur D a ğ d e v i r e n ailesinden ve bize bu yazımızda büyük yardımlarda bulunan muhterem Arif Bey efendi, tamirden sonra camiin bir kütüphane olarak kullanılmasını uygun bulmaktadır ki, Kız Muallim Mektebi, Lise, Orta Okul, Hastahane ve diğer devlet daireleri gibi müesseselere çok yakın olması hasebiyle bu düşünce pek yerindedir, sanırım.

BİBLİYOGRAFYA

- R i f a t O s m a n, Dr. E d i r n e rehnüması 1920.
- P e r e m e c i, O s m a n N u r i. E d i r n e T a r i h i 1940.
- B a b i n g e r, V o n F r a n z. M e h m e d's II. H e i r a t m i t S i t t - C h a t u n (1449). (Der Islam Mec. Cilt : 29 Sayı : 2, 1949).
- Ş e h s u v a r o ğ l u, H a l û k Y. F a t i h S u l t a n M e h m e d'in S i t t i H a t u n ile evlenmesi. (Cumhuriyet 22/1/1950).
- Ü n v e r, Prof. Dr. A. S ü h e y l. E d i r n e M u r a d i y e C a m i i, 1952.
- Ü n v e r, Prof. Dr. A. S ü h e y l. C i h a n n ü m a k a s r ı, 1953.
- Ü n v e r, Ord. Prof. Dr. A. S ü h e y l. E d i r n e'deki Ş a h M e l e k P a ş a C a m i i nakışları hakkında, (Vakıflar Dergisi 3, 1957)
- R i f a t O s m a n, Dr. E d i r n e S a r a y ı, 1957 (Türk Tıp Tarihi Kurumu yayınlarından).
- Ü n v e r, Ord. Prof. Dr. A. S ü h e y l. M a h m u d P a ş a vakıfları ve ekleri. (Vakıflar Dergisi 4, 1958).
- D a ğ d e v i r e n, A r i f. N o t l a r ı. R i f a t O s m a n, Dr. Arşivleri.
- Ü n v e r, Dr. A. S ü h e y l. A r ş i v l e r i. Ş e h s u v a r o ğ l u, B e d i N. A r ş i v l e r i.